

ДО ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ У СУДОВІЙ СИСТЕМІ

Євген Юрійович ШАПТАЛА,

*канд. юрид. наук, докторант Харківського
національного університету внутрішніх справ*

Забезпечення ефективного функціонування судової системи в сучасних умовах напряму залежить від стану протидії корупції у цій сфері. Слід вказати на те, що низка науковців вважають поняття «протидія» і «боротьба» тотожними і часто їх використовують у своїх працях, пов'язаних із проблематикою корупції. Як зазначає В.Т. Пунь, боротьба в кінцевому результаті передбачає або перемогу, або поразку. На думку В.Т. Пуня, термін «боротьба» доцільно застосовувати для позначення діяльності, спрямованої проти конкретного корупційного правопорушення, а не щодо корупції у певній сфері загалом [1, с. 197-198]. Тож дослідник наполягає на тому, що найдоцільніше використовувати саме термін «протидія». На наш погляд, термін «боротьба» в контексті корупції є доволі широким поняттям, яке у тому числі включає й протидію, тому використання в правовій літературі категорії «боротьба з корупцією» в контексті її протидії не є критичним.

Поняття протидії корупції як одного з найнебезпечніших проявів порушень закону можна розглядати і у широкому контексті протидії злочинності в цілому. Отже, розглянемо авторські підходи до розуміння цієї категорії. С.С. Шрамко «протидію злочинності» використовує як загальне поняття, що включає у себе запобігання і профілактику [2, с. 619]. На погляд Т.О. Подковенко, протидію злочинності можна визначити, як систему різноманітних видів діяльності та комплексних заходів (які здійснюються суспільством та державою), спрямованих на попередження, усунення, нейтралізацію й обмеження (ослаблення) факторів, що детермінують злочинність. Як один із найважливіших напрямів соціального управління протидія злочинності охоплює реалізацію системи різноманітних за змістом заходів: політичних, ідеологічних, економічних, правових, організаційно-управлінських, культурно-виховних, медичних і технічних. Саме реалізація всіх потенційних можливостей суспільства, органічне поєднання різноманітних заходів та їх впровадження з дотриманням принципів комплексності, об'єктивності, наукової обґрунтованості, законності, гуманності та ін. дасть змогу здійснювати ефективну діяльність щодо захисту суспільства від суспільно небезпечних посягань [3, с. 37]. Отже, протидія в загальному розумінні являє собою комплекс різнохарактерних дій (заходів), об'єднаних спільною спрямованістю.

М.Л. Грібов та А.М. Черняк підкреслюють факт того, що у змісті протидії злочинності більшість дослідників виокремлює два блоки, що пов'язані між собою та є елементами однієї системи: 1) запобігання злочинам; 2) реагування на них. Першою стадією протидії злочинам, на справедливий погляд дослідників, є запобігання. Ця стадія передуює виявленню та припиненню злочинів.

Вона полягає в діяльності, що перешкоджає формуванню злочинного задуму та (або) не допускає його втілення, навіть у формі готування або замаху на вчинення злочинів. Виявлення злочинів – це діяльність з пошуку та фіксації інформації про: готування до злочину; замах на злочин; учинення закінченого злочину. Припинення злочинів – діяльність з недопущення злочину, який уже розпочався (зокрема перешкоджання готуванню, замаху та доведенню злочину до кінця) [4, с. 43]. Тож всі названі елементи складають зміст категорії «протидія злочинності».

На думку О.М. Гуміна та В.В. Строїча, під механізмом протидії злочинності потрібно розуміти таке системне утворення (сукупність) принципів, норм, інститутів (і державно-правових, і суспільно-правових), модусів (організаційних, правових, економічних, соціально-психологічних), відносин і зав'язків, за сприяння котрих забезпечується кримінологічний вплив на певні об'єкти для досягнення визначених цілей [5, с. 189]. Отже, автори наголошують на комплексному розумінні протидії, що вбирає і активні дії управлінського характеру, і засади її правової регламентації, і ті суспільні відносини, які утворюються внаслідок їх реалізації.

Підсумовуючи вище викладене доцільно вказати, що протидія корупції у судовій системі – це визначений нормативно-правовими актами комплекс інституційних, організаційних, фінансово-економічних, інформаційних та інших заходів щодо попередження, виявлення, припинення корупційних діянь, а також притягнення винних до відповідної юридичної відповідальності. Зміст протидії розкривається через систему різновекторних та разом із цим взаємопов'язаних заходів з попередження (у тому числі запобігання (профілактики)), а також безпосереднього виявлення та припинення вчинення корупційних діянь, а також забезпечення несприятливих наслідків для винних осіб у здійсненні корупційних правопорушень.

Список використаних джерел:

1. Пунь В.Т. Поняття та зміст протидії корупції в митних органах у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Юридичний науковий електронний журнал. № 1. 2015. С. 197-200. URL: http://lsej.org.ua/2_2015/54.pdf
2. Шрамко С. С. Суб'єкти реалізації заходів протидії злочинності в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство. № 10. 2023. С. 618-623. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/66755/1/294902-Текст%20статті-680711-1-10-20231226.pdf>
3. Подковенко Т.О. Протидія злочинності: аксіологічний аспект. Актуальні проблеми правознавства. № 1 (21). 2020. С. 32-39
4. Грібов М. А., Черняк А. М. Протидія злочинності оперативними підрозділами правоохоронних органів: поняття та зміст. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. № 4 (109). 2018. С. 37-51
5. Гумін О. М., Строїч В. В. Механізм протидії злочинності: науково-методологічний аналіз дефініції. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки. Т. 7. № 1. 2020. С. 184-190